DOMSTOLENS DOM (andra avdelningen)
den 2 juli 1998 *

I de förenade målen C-225/95, C-226/95 och C-227/95,

angående en begäran enligt artikel 177 i EG-fördraget, från Dioikitiko Protodikeio Athinon, att domstolen skall meddela ett förhandsavgörande i det vid den nationella domstolen anhängiga målet mellan

Anestis Kapasakalis,

Dimitris Skiathitis,

Antonis Kougiagkas

och

Elliniko Dimosio (grekiska staten),

angående tolkningen av rådets direktiv 89/48/EEG av den 21 december 1988 om en generell ordning för erkännande av examensbevis över behörighetsgivande högre utbildning som omfattar minst tre års studier (EGT L 19, 1989, s. 16; svensk specialutgåva, område 6, volym 2, s. 192),

meddelar

* Rättegångsspråk: grekiska.

DOMSTOLEN (andra avdelningen)

sammansatt av avdelningsordföranden R. Schintgen samt domarna G. F. Mancini (referent) och G. Hirsch,

generaladvokat: C. O. Lenz,
justitiesekreterare: byrådirektören L. Hewlett,

med beaktande av de skriftliga yttranden som har inkommit från:

— A. Kapasakalis, D. Skiathitis och A. Kougiagkas, genom advokaten I. D. Pagoropoulos, Aten,

— Greklands regering, genom biträdande juridiske rådgivaren F. P. Georgakopoulos och juridiska ombudet V. Pelekou, statens rättsliga råd, samt S. Vodina, forskningsanställd med ansvar för gemenskapsrättsliga tvister, utrikesministeriet, samtliga i egenskap av ombud,

— Europeiska gemenskapernas kommission, genom juridiske rådgivaren D. Gouloussis och B. J. Drijber, rättstjänsten, båda i egenskap av ombud,

med hänsyn till förhandlingsrapporten,

efter att muntliga yttranden har avgivits vid sammanträdet den 14 november 1996 av: A. Kapasakalis, D. Skiathitis och A. Kougiagkas, företrädda av I. D. Pagoropoulos, Greklands regering, företrädd av S. Vodina och juridiska ombudet V. Kyriazopoulos, statens rättsliga råd, i egenskap av ombud, och kommissionen, företrädd av D. Gouloussis och B. J. Drijber,

och efter att den 9 januari 1997 ha hört generaladvokatens förslag till avgörande,

följande

Dom

1 Dioikitiko Protodikeio Athinon har genom beslut av den 30 mars 1995, som inkom till domstolen den 28 juni 1995, i enlighet med artikel 177 i EG-fördraget ställt tre frågor om tolkningen av rådets direktiv 89/48/EEG av den 21 december 1988 om en generell ordning för erkännande av examensbevis över behörighetsgivande högre utbildning som omfattar minst tre års studier (EGT L 19, 1989, s. 16, svensk specialutgåva, område 6, volym 2, s. 192, nedan kallat direktivet).

2 Dessa frågor har uppkommit i en tvist mellan å ena sidan Anestis Kapasakalis, Dimitris Skiathitis och Antonis Kougiagkas och å andra sidan grekiska staten angående ersättning för skada som påstås ha uppkommit genom att den senare inte har antagit de presidentdekret som krävs enligt nationell rätt och gemenskapsrätt i syfte att skydda yrkesintressen för personer med examensbevis från högre teknisk utbildning.

Gemenskapsrätten

3 I direktivet anges under vilka omständigheter en medlemsstat är skyldig att erkänna att examensbevis över behörighetsgivande högre utbildning som omfattar minst tre års studier utfärdat i en annan medlemsstat motsvarar examensbevis över behörighetsgivande högre yrkesutbildning i den förstnämnda staten.

4 Enligt tionde övervägandet är avsikten med den generella ordningen för erkännande av examensbevis över behörighetsgivande högre utbildning varken att ändra bestämmelserna, bland annat dem som hänför sig till yrkesetik och som gäller för envar som utövar ett yrke i en medlemsstat, eller att undanta invandrare från tillämpningen av dessa bestämmelser; denna ordning skall endast fastställa lämpliga åtgärder för att se till att invandrarna följer värdmedlemslandets bestämmelser för yrket i fråga.

5 Enligt artikel 1 b i direktivet avses med "värdmedlemsstaten" varje medlemsstat där en medborgare i en medlemsstat ansöker om att få utöva ett yrke som är reglerat i den staten och denna inte är den stat där han erhöll sitt examensbevis eller först utövade yrket i fråga. I punkt d i samma artikel definieras "reglerad yrkesverksamhet" som en yrkesverksamhet i den mån innehav av ett examensbevis direkt eller indirekt, på grund av lagar och andra författningar, är ett villkor för att utöva denna verksamhet eller en form därav i en medlemsstat.

6 Enligt artikel 2 första stycket gäller direktivet för varje medborgare i en medlemsstat som vill utöva ett reglerat yrke i en värdmedlemsstat, i självständig verksamhet eller som anställd.

7 Enligt artikel 12 första stycket i direktivet skulle medlemsstaterna vidta de åtgärder som är nödvändiga för att följa direktivet inom två år från det att det anmäldes och genast underrätta kommissionen om detta.

Den nationella rätten

8 Det framgår av de yttranden som har inkommit till domstolen att de tekniska högskolorna (nedan kallade TEI) är statliga bolag som har bildats genom lag 1404/1983 om TEI:s struktur och funktion. De utgör en del av den högre yrkesutbildningen, de kontrolleras av utbildnings- och kyrkoministeriet och har till uppgift att tillhandahålla en teoretisk och praktisk utbildning som skall ge tillräckliga kunskaper bland annat inom det vetenskapliga, det tekniska och det konstnärliga området.

9 I artikel 25.2 c i lag nr 1404/1983 föreskrivs att personer med examen från TEI skall tillerkännas de yrkesrättigheter som fastställs i presidentdekret senast sex månader innan de första studenterna från TEI avslutar sina studier såvitt avser existerande specialiseringar, och såvitt avser nya specialiseringar senast samtidigt med dessas införande eller samtidigt med inrättandet av motsvarande avdelningar. Likaså fastställs i presidentdekreten de närmare villkoren och formerna för tilldelning av tillstånd att utöva verksamhet när ett sådant krävs.

10 Innan instituten för högre teknisk utbildning och yrkesutbildning (nedan kallade KATEE) avskaffades genom lag 1404/1983 reglerades de i lag 576/1977. De utgjordes av flera statliga högskolor för teknisk utbildning och yrkesutbildning och hade till uppgift att ge studenterna de teoretiska och praktiska kunskaper som var nödvändiga för att bli högre tjänstemän som kunde bidra till att utveckla en viss del av samhällsekonomin.

11 I artikel 5.1 i lag 1865/1989 föreskrivs att examensbevis från KATEE efter tre års studier (sex terminer) motsvarar examensbevis från motsvarande specialiseringar vid TEI.

Tvisten vid den nationella domstolen

12 Anestis Kapasakalis, Dimitris Skiathitis och Antonis Kougiagkas är grekiska medborgare med examensbevis från TEI och KATEE som arbetar som ingenjörer i Grekland. De två förstnämnda är specialiserade på maskinteknik och den sistnämnda på byggande.

13 Den 12 juni 1993 väckte de tre sökandena skadeståndstalan mot grekiska staten vid Dioikitiko Protodikeio Athinon med anledning av att det inte antagits några presidentdekret i syfte att skydda deras yrkesintressen i enlighet med artikel 25.2 c i lag 1404/1983 och med anledning av att skyldigheten att vidta de åtgärder som krävs för att rätta sig efter direktivet inom två år inte har iakttagits. Domstolen fastslog detta fördragsbrott i dom av den 23 mars 1995 i mål C-365/93, kommissionen mot Grekland (REG 1995, s. I-499).

14 Sökandena har till stöd för sin talan gjort gällande att de till följd av denna underlåtelse har berövats rätten att arbeta i Grekland inom sitt specialistområde och att ekonomiskt utnyttja sina examensbevis.

Tolkningsfrågorna

15 Dioikitiko Protodikeio Athinon ogillade genom beslut av den 30 mars 1995 sökandens talan i den del som avsåg åsidosättande av en skyldighet som följer av nationell rätt.

16 I övrigt ansåg den hänskjutande domstolen att tvisternas lösning beror på tolkningen av gemenskapsrätten, i synnerhet bestämmelserna i direktivet, och beslutade därför att vilandeförklara målet och ställa följande frågor till domstolen:

"1) Följer av det resultat som direktiv 89/48/EEG syftar till, att berörda personer tillerkänns rättigheter?

2) Kan innehållet i dessa rättigheter utläsas med tillräcklig noggrannhet redan av den ram som direktivet uppställer?

3) Föreligger ett orsakssamband mellan den grekiska statens åsidosättande av den skyldighet som följer av bestämmelserna i artikel 12 i direktivet och den skada som sökanden påstår sig ha lidit?"

Den första frågan

17 Genom den första frågan vill den hänskjutande domstolen i huvudsak veta om en medborgare i en medlemsstat som befinner sig i en sådan situation som sökandena vid den nationella domstolen kan åberopa de rättigheter som följer av direktivet.

18 Det skall i detta hänseende erinras om att direktivet, som är grundat på artiklarna 49, 57.1 och 66 i fördraget, har till syfte att underlätta den fria rörligheten för personer och tjänster genom att medlemsstaternas medborgare skall ha möjlighet att utöva ett yrke, antingen som egenföretagare eller som anställd, i en annan medlemsstat än den där de förvärvat sina yrkesmässiga kvalifikationer.

19 Det framgår tydligt av tionde övervägandet och artikel 2 första stycket att direktivet endast gäller medborgare i en medlemsstat som antingen som egenföretagare

eller som anställd vill utöva ett reglerat yrke i en annan medlemsstat än ursprungsstaten och att direktivet inte avser att ändra de bestämmelser som gäller för de personer som utövar ett yrke i en medlemsstat.

20 I förevarande fall framgår det av beslutet om hänskjutande och av de yttranden som har inkommit till domstolen att tvisterna vid den nationella domstolen endast avser grekiska medborgare som arbetar i Grekland.

21 I likhet med vad generaladvokaten har påpekat i punkt 2 i förslaget till avgörande, har sökandena vid den nationella domstolen varken arbetat, studerat eller erhållit ett examensbevis avseende universitets- eller yrkesutbildning i en annan medlemsstat i gemenskapen än deras ursprungsstat.

22 Det skall slutligen påpekas att det framgår av fast rättspraxis att fördragets bestämmelser om fri rörlighet för arbetstagare och den reglering som antagits för att genomföra dessa bestämmelser inte kan tillämpas i situationer som inte har någon som helst anknytning till de förhållanden som avses i gemenskapsrätten och som till alla delar är begränsade till en enda medlemsstat (dom av den 5 juni 1997 i de förenade målen C-64/96 och C-65/96, Uecker och Jacquet, REG 1997, s. I-3171, punkt 16, av den 16 januari 1997 i mål C-134/95, USSL nr 47 di Biella, REG 1997, s. I-195, punkt 19, och av den 28 januari 1992 i mål C-332/90, Steen, REG 1992, s. I-341, punkt 9).

23 Det framgår av det ovan anförda att sökandens situation varken har något samband med en av de situationer som avses i gemenskapsrätten inom området för den fria rörligheten för personer och tjänster eller med direktivets tillämpningsområde.

24 Under dessa omständigheter skall den första frågan besvaras så, att en medborgare i en medlemsstat som befinner sig i en situation där samtliga omständigheter är begränsade till att avse denna medlemsstats inre förhållanden inte kan åberopa de rättigheter som följer av direktivet.

Den andra och den tredje frågan

25 Med hänsyn till svaret på den första frågan behöver de övriga frågorna inte besvaras.

Rättegångskostnader

26 De kostnader som har förorsakats den grekiska regeringen och kommissionen, vilka har inkommit med yttranden till domstolen, är inte ersättningsgilla. Eftersom förfarandet i förhållande till parterna i målet vid den nationella domstolen utgör ett led i beredningen av samma mål, ankommer det på den nationella domstolen att besluta om rättegångskostnaderna.

På dessa grunder beslutar

DOMSTOLEN (andra avdelningen)

— angående de frågor som genom beslut av den 30 mars 1995 har ställts av Dioikitiko Protodikeio Athinon — följande dom:

En medborgare i en medlemsstat som befinner sig i en situation där samtliga omständigheter är begränsade till att avse denna medlemsstats inre förhållanden kan inte åberopa de rättigheter som följer av rådets direktiv 89/48/EEG av

den 21 december 1988 om en generell ordning för erkännande av examensbevis över behörighetsgivande högre utbildning som omfattar minst tre års studier.

Schintgen Mancini Hirsch

Avkunnad vid offentligt sammanträde i Luxemburg den 2 juli 1998.

R. Grass

Justitiesekreterare

R. Schintgen

Ordförande på andra avdelningen